

Βρεφική ηλικία: γλωσσική ανάπτυξη

Αναπτυξιακή Ψυχολογία I

Σχέδιο μαθήματος

- Τι είναι η γλώσσα
- Τα θεμελιώδη στοιχεία της γλώσσας
- Δυο βασικές διαστάσεις της γλώσσας: κατανόηση και παραγωγή
- Στάδια γλωσσικής ανάπτυξης
  - Πρώιμοι ήχοι και επικοινωνία
  - Οι πρώτες λέξεις
  - Οι πρώτες προτάσεις
- Χαρακτηριστικά της πρώιμης γλώσσας
- Θεωρίες για τη γλωσσική ανάπτυξη
- Ο απευθυνόμενος στα βρέφη λόγος των ενηλίκων

Τι είναι η γλώσσα;

Τι είναι η γλώσσα;

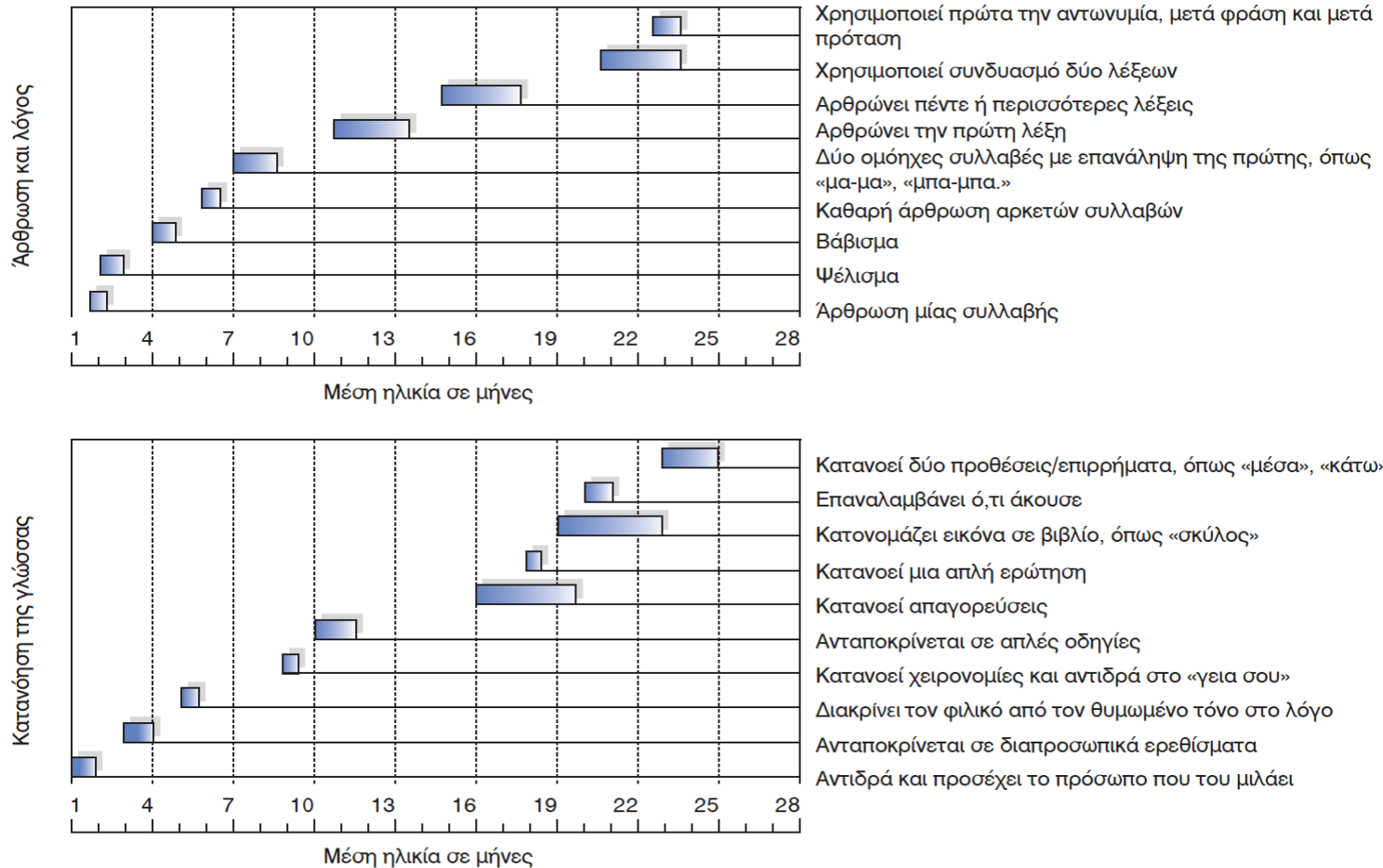
- Η γλώσσα είναι ένα **πολύπλοκο συμβολικό σύστημα** που πρωταρχικό σκοπό έχει να κάνει δυνατή την **επικοινωνία** ανάμεσα στους ανθρώπους. Κατεξοχήν **σύμβολα της γλώσσας είναι οι λέξεις.**
- Μπορεί να έχει δύο μορφές:
  - τη **μη λεκτική επικοινωνία**
  - τη **λεκτική επικοινωνία**

Τα θεμελιώδη στοιχεία της γλώσσας

- **Φωνολογικός τομέας** (φθόγγοι, κανόνες για συναρμολόγηση φθόγγων σε λέξεις)
- **Σημασιολογικός τομέας** (έννοιες, κανόνες για συναρμολόγηση εννοιών σε νοήματα)
- **Συντακτικός τομέας** (λέξεις, κανόνες συναρμολόγησης των λέξεων σε προτάσεις)
- **Πραγματολογικός τομέας** (προτάσεις, κανόνες χρήσης τους για την επικοινωνία)

Δυο βασικές διαστάσεις της
γλώσσας:
κατανόηση και παραγωγή

Σχήμα 5.5 Η κατανόηση προηγείται της γλωσσικής παραγωγής

Καθ' όλη τη διάρκεια της βρεφικής ηλικίας, η κατανόηση της παραγωγής λόγου

Στάδια γλωσσικής ανάπτυξης

Πρώιμοι ήχοι και επικοινωνία

- **Προγλωσσική επικοινωνία**
- Βάβισμα
  - Καθολικά εμφανιζόμενο
  - Επανάληψη ήχων

Βρέφη με προβλήματα ακοής

- Βάβισμα με τα χέρια αντί για ήχους
- Το βάβισμα με κινήσεις και αυτό με ήχους ενεργοποιούν τα ίδια νευρικά κέντρα

Πορεία προγλωσσικής επικοινωνίας

- Η έκθεση του βρέφους σε ήχους μιας συγκεκριμένης γλώσσας αρχικά δεν επηρεάζει το βάβισμα
  - Στους 6 μήνες το βάβισμα αντικατοπτρίζει την ομιλούμενη γλώσσα
  - Διακριτό το βάβισμα διαφορετικών γλωσσών
- Χρήση ήχων και κινήσεων για την επικοινωνία

Οι πρώτες λέξεις

- Αυξάνονται με πολύ γρήγορο ρυθμό
  - **10ος έως 14ος μήνας:** Η πρώτη λέξη
  - **Μέχρι τους 15 μήνες:** 10 λέξεις
  - **Μέχρι τους 18 μήνες:** Τέλος του σταδίου των ολοφράσεων (συγκρητικού λόγου)
  - **16ος-24ος μήνας:** Γλωσσική έκρηξη με αύξηση του λεξιλογίου από τις 50 στις 400 λέξεις

Πίνακας 5.5 Μίμηση προτάσεων από παιδιά, που δείχνει τη βαθμιαία μείωση του τηλεγραφικού λόγου

	Εύα 25,5 μηνών	Άρης 28,5 μηνών	Ελένη 30 μηνών	Γιάννης 31,5 μηνών	Δημήτρης 32 μηνών	Μαρία 35,5 μηνών
Εγώ σου έδειξα το βιβλίο.	Εγώ δείχνω βιβλίο.	(Εγώ δείχνω) βιβλίο.	Σ	Εγώ σου δείχνω το βιβλίο.	Σ	Σου δείχνω το βιβλίο
Εγώ είμαι πολύ ψηλός.	(Εμένα) ψηλός.	Εγώ (πολύ) ψηλός.	Εγώ πολύ ψηλός.	Είμαι πολύ ψηλός.	Πολύ ψηλός.	Εγώ πολύ ψηλός.
Αυτό μπαίνει σε ένα μεγάλο κουτί.	Μεγάλο κουτί.	Μεγάλο κουτί	Σε μεγάλο κουτί.	Αυτό μπαίνει στο κουτί.	Σ	Σ
Εγώ ζωγραφίζω ένα σκύλο.	Ζωγραφίζω σκύλο.	Εγώ ζωγραφίζω σκύλο.	Εγώ ζωγραφίζω σκύλο.	Σκύλος.	Σ	Σ
Εγώ θα διαβάσω το βιβλίο.	Διαβάζω βιβλίο.	Εγώ θα διαβάσω βιβλίο.	Εγώ διαβάζω το βιβλίο.	Εγώ διαβάζω το βιβλίο.	Σ	Σ
Εγώ μπορώ να δω μια αγελάδα.	Βλέπω αγελάδα.	Εγώ θέλω βλέπω αγελάδα.	Σ	Αγελάδα.	Σ	Σ
Εγώ δεν θα το ξανακάνω.	Κάνω ξανά.	Εγώ θα αυτό ξανά.	Εγώ ξανά.	Εγώ ξανά.	Σ	Σ

Σ = Σωστή μίμηση

(ΠΗΓΗ: B. Brown & C. Fraser, 1963.)

Οι πρώτες προτάσεις

- Εμφανίζονται 8-12 μήνες μετά τις πρώτες λέξεις
- Επιτρέπουν/Δείχνουν την **κατονομασία αντικειμένων** αλλά και τις **σχέσεις** μεταξύ τους
- Αποτελούν **απλές παρατηρήσεις** παρά απαιτήσεις
- Χρησιμοποιούν τις λέξεις σε **σειρά** όπως και στον λόγο ενηλίκων αλλά δεν συμπεριλαμβάνει όλες τις απαραίτητες λέξεις (**Τηλεγραφικός λόγος**)

Χαρακτηριστικά της πρώιμης γλώσσας

- **Υποέκταση/Κυριολεξία:**
  - αντανακλά πιο στενή και περιορισμένη χρήση των λέξεων (Barrett, 1995).
- **Υπερέκταση/Υπεργενίκευση:**
  - αναφέρεται στη χρήση ονομάτων τα οποία έχουν δοθεί και σε άλλα αντικείμενα, χαρακτηριστικά ή ενέργειες και τα οποία δεν προσδιορίζονται από αυτή τη λέξη (Barrett, 1995).
- **Περιγραφικός λόγος**
- **Εκφραστικός λόγος**

The birth of a word

- https://www.ted.com/talks/deb_roy_the_birth_of_a_word

Baby and Toddler Milestones

Baby and Toddler Milestones, Dr. Lisa Shulman [720p].mp4

Θεωρίες για τη γλωσσική ανάπτυξη

Θεωρίες για τη γλωσσική ανάπτυξη

- Θεωρία της μάθησης

- Η απόκτηση της γλώσσας ακολουθεί τους βασικούς νόμους της **ενίσχυσης** και της **εξαρτημένης μάθησης**
- Μέσω της διαδικασίας της **σταδιακής διαμόρφωσης**, ο λόγος του βρέφους τείνει όλο και περισσότερο να μοιάζει με τον λόγο των ενηλίκων

Κριτική της θεωρίας της μάθησης

- Δεν εξηγεί επαρκώς πώς το παιδί κατανοεί και χρησιμοποιεί τους γλωσσικούς κανόνες **τόσο εύκολα**
- Δεν εξηγεί πώς το παιδί προχωρεί πέρα από εκφράσεις που έχει ακούσει και επινοεί **νέες φράσεις**-προτάσεις
- Δεν εξηγεί πώς το παιδί εφαρμόζει γλωσσικούς κανόνες σε **λέξεις χωρίς νόημα**

Γενετικές προσεγγίσεις

- Γενετικά προκαθορισμένος, **εγγενής μηχανισμός** που κατευθύνει τη γλωσσική ανάπτυξη
- Το παιδί γεννιέται με την εγγενή ικανότητα να χρησιμοποιεί τη γλώσσα, η οποία εμφανίζεται, λίγο ως πολύ, αυτόματα, λόγω της **ωρίμανσης**
- **Μηχανισμός κατάκτησης της γλώσσας (L A D)**

Αξιολόγηση της γενετικής προσέγγισης

Υπέρ

- Έχει εντοπιστεί **συγκεκριμένο γονίδιο, σχετικό με την παραγωγή του λόγου**
- Η γλωσσική επεξεργασία στα βρέφη εμπλέκει **εγκεφαλικές δομές, παρόμοιες με εκείνες των ενηλίκων**

Κατά

- **Αμφισβητείται η μοναδικότητα της ανθρώπινης γλώσσας**
- Παρά την πιθανή γενετική αφετηρία, **η χρήση της γλώσσας προϋποθέτει την ύπαρξη σημαντικών κοινωνικών εμπειριών για να είναι αποτελεσματική**

Θεωρία της αλληλεπίδρασης

- **Συνδυασμός** γενετικά καθορισμένων προδιαθέσεων και περιβαλλοντικών συνθηκών
- Η πορεία της γλωσσικής ανάπτυξης καθορίζεται από τη γλώσσα στην οποία εκτίθεται το παιδί και από την **ενίσχυση** που λαμβάνει για τη χρήση της
- Οι **κοινωνικοί παράγοντες** παίζουν ζωτικής σημασίας ρόλο, το ίδιο και τα **κίνητρα**

Ο απευθυνόμενος στα βρέφη λόγος
των ενηλίκων

Ο απευθυνόμενος στα βρέφη λόγος των ενηλίκων

- Είδος λεκτικής επικοινωνίας με το βρέφος
  - Σύντομες, απλές προτάσεις
  - Υψηλότερος τόνος φωνής, διευρυμένα όρια ηχητικής συχνότητας, ποικίλος επιτονισμός
  - Επανάληψη λέξεων και περιορισμένα θέματα
  - Ορισμένες φορές, διασκεδαστικοί ήχοι, που δεν είναι καν λέξεις
  - Λίγη τυπική δομή, παρόμοια με τηλεγραφικό λόγο

Πώς αλλάζει ο απευθυνόμενος προς τα βρέφη λόγος των ενηλίκων;

- Περί το τέλος του 1ου έτους παίρνει χαρακτηριστικά της γλώσσας των ενηλίκων
- Οι προτάσεις γίνονται μεγαλύτερες και πιο σύνθετες, παρόλο που η κάθε λέξη συνεχίζει να εκφωνείται αργά
- Ο τόνος της φωνής χρησιμοποιείται για να κατευθυνθεί η προσοχή του παιδιού σε συγκεκριμένες, σημαντικές λέξεις

Σημασία του απευθυνόμενου στα βρέφη λόγου των ενηλίκων

- Παίζει σημαντικό ρόλο στην κατάκτηση της γλώσσας εκ μέρους του βρέφους
  - Εμφανίζεται σε ολόκληρο τον κόσμο, αν και υπάρχουν πολιτισμικές διαφορές
  - Τα νεογέννητα τον προτιμούν
  - Βρέφη που έχουν εμπειρία αυτού του είδους λόγου νωρίς στη ζωή, φαίνεται να **αρχίζουν την ομιλία** –και παρουσιάζουν άλλες μορφές γλωσσικής επάρκειας– **νωρίτερα από άλλα παιδιά**

Διαφορές φύλου

- Ο λόγος των ενηλίκων διαφοροποιείται ανάλογα με το φύλο του παιδιού
  - **Αγόρια**
    - Σταθερός, σαφής και ευθύς
  - **Κορίτσια**
    - Περισσότερα υποκοριστικά
    - Περισσότερο ήπιες φράσεις
    - Περισσότερες εναλλακτικές προτάσεις

Improving early child development with words

- https://www.youtube.com/watch?v=y8qc8Aa3weE&ab_channel=TEDxTalks

Ερωτήσεις

- Τι είναι η γλώσσα; Ποια είναι τα βασικά της συστατικά;
- Να περιγράψετε τα στάδια γλωσσικής ανάπτυξης στο επίπεδο της κατανόησης κατά τη βρεφική ηλικία.
- Να περιγράψετε τα στάδια γλωσσικής ανάπτυξης στο επίπεδο της παραγωγής κατά τη βρεφική ηλικία.
- Θεωρίες μάθησης, Γενετικές προσεγγίσεις, Θεωρία αλληλεπίδρασης. Να αναφέρετε ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των τριών θεωριών.
- Ο απευθυνόμενος στα βρέφη λόγος των ενηλίκων: ορισμός και χαρακτηριστικά.